

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**ДВІ МОВИ — ДВА СВІТИ? ОСОБИСТИЙ ДОСВІД ЗАКАРПАТСЬКИХ МОВЦІВ
ЩОДО ДВОМОВНОСТІ НА ОСНОВІ БІОГРАФІЧНИХ ІНТЕРВ'Ю**

БАНЯС ДОРОТЕА ЙОСИПІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (угорська))»

Спеціальність 01 Освіта / Педагогіка 014 «Середня освіта (Мова і література угорська)»

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 107 / 14.10.2024.

Науковий керівник:

Матей Рейка Ласлівна

доктор філософії, доцент

Завідувач кафедри:

Берегсасі Аніко Ференцівна,

зав. кафедри, доктор габілітований, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

Міністерство освіти і науки України

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра філології

Кваліфікаційна робота

**ДВІ МОВИ — ДВА СВІТИ? ОСОБИСТИЙ ДОСВІД ЗАКАРПАТСЬКИХ МОВЦІВ
ЩОДО ДВОМОВНОСТІ НА ОСНОВІ БІОГРАФІЧНИХ ІНТЕРВ'Ю**

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV -го курсу

Баняс Доротеа Йосипівна

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (угорська))»

Спеціальність 01 Освіта / Педагогіка 014 «Середня освіта (Мова і література угорська)»

Науковий керівник: Матей Рейка Ласлівна

доктор філософії, доцент

Рецензент: Кормочі Золтан Золтанович,

доктор філософії, доцент

Берегове

2025

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Filológia Tanszék

**KÉT NYELV - KÉT VILÁG? KÁRPÁTALJAI BESZÉLŐK TAPASZTALATAI AZ
EGYÉNI KÉTNYELVŰSÉGRŐL ÉLETÚTINTERJÚK ÉS NYELVI
ÖNÉLETRAJZOK ALAPJÁN**

Szakdolgozat

Készítette: Bányász Dorotea

BA IV. évfolyamos magyar nyelv és irodalom

szakos hallgató

Témavezető: Dr. Máté Réka,

PhD, docens

Recenzens: Dr. Karmacsi Zoltán,

PhD, docens

ЗМІСТ

Вступ	6
I. Національний склад населення Закарпаття	8
I.2 Релігійний склад Закарпаття	8
II. Мова та ідентичність на Закарпатті	11
II.1. Мовна ідентичність та мовне використання серед молоді віком 18–25 років	12
II.1.1 Мовна ідентичність і багатомовність	15
II.1.2 Мовна ідентичність та мовне використання серед вікової групи 25–35 років	18
III. Громадські простори та мовна спадщина	20
III.1. Мовна ідентичність та мовне використання серед вікової групи 35–45 років	21
IV. Мова та ідентичність у дзеркалі двох поколінь V. Висновки	25
V. Резюме	28
Реферат	31
Резюме	33
Використана література	35
Додатки	37
Профілі респондентів	37

TARTALOM

Bevezetés.....	6
I. Kárpátalja nemzetiségi összetétele.....	8
I.2 Kárpátalja Vallási összetétele:	8
II. Nyelv és identitás Kárpátalján.....	11
II.1. Nyelvi identitás és nyelvhasználat a 18-25 éves korosztályban	12
II.1.1 Nyelvi identitás, és a többnyelvűség	15
II.1.2. Nyelvi identitás és nyelvhasználat a 25-35 éves korosztályban	18
III. Közösségi terek, és nyelvi örökség	20
III.1. Nyelvi identitás és nyelvhasználat a 35-45 éves korosztályban.....	21
IV. Nyelv és identitás két generáció tükrében.....	25
V. Összegzés	28
Összefoglalás.....	31
Резюме	33
Felhasznált irodalom:	35
Mellékletek.....	37
Adatközlők profiljai	37

Bevezetés

A két és többnyelvűség Kárpátalján valóban összetett jelenség, amely szorosan összefonódik a politikai, történelmi, vallási és kulturális sajátosságokkal. A terület nagyon sok nemzetiséget tart számon, magyar, ukrán, orosz, ruszin, román és más kisebbségek együttélése hosszú évek során különféle nyelvpolitikai kihívásokkal és alkalmazkodási folyamatokkal járt.

Kutatásom célja, hogy feltárja, miként viszonyulnak a magyar anyanyelvű fiatal felnőttek a nyelvi identitásukhoz, valamint hogyan alakulnak nyelvhasználati szokásaik a különböző társadalmi és kulturális hatások tükrében. Két generáció a 18–45 évesek véleményét és tapasztalatait hasonlítottam össze annak érdekében, hogy megérthessem, milyen szerepet játszik a magyar nyelv az önazonosságukban, valamint hogyan viszonyulnak a többnyelvűséghez, a nyelvtanuláshoz és a nyelvmegőrzés kérdéséhez.

A téma aktualitását az adja, hogy a globalizáció, a digitális technológia terjedése és a mobilitás egyre nagyobb hatással van a fiatalok nyelvhasználatára, és ezzel együtt identitásformálódásukra is. A többnyelvűség és a magyar nyelv megtartásának kérdése különösen fontos a kisebbségi helyzetben élő magyar közösségek számára, de a magyarországi fiatalok esetében is egyre gyakrabban felmerül. Vizsgálatom célja tehát nemcsak az, hogy dokumentálja a jelenlegi nyelvi attitűdöket, hanem hogy hozzájáruljon a nyelvi identitás megértéséhez egy gyorsan változó társadalmi környezetben.

Ez a bevezető stílusában és tartalmában illeszkedik a dolgozatod témájához, és megfelelő alapot ad a részletesebb elemzéshez. Ha szeretnéd, szívesen segítek a teljes bevezetés kidolgozásában is.

Karmacs Zoltán (2013) kutatásai is rámutatnak arra, hogy Kárpátalja nyelvi térképe nemcsak etnikai, hanem szociolingvisztikai szempontból is rendkívül változatos. Munkájában hangsúlyozza, hogy a magyar közösség identitásának és megmaradásának egyik legfontosabb pillére a magyar nyelv továbbadása, valamint használatának fenntartása a családi, oktatási és vallási színtereken. Ugyanakkor arra is felhívja a figyelmet, hogy a kétnyelvűség gyakorlata sok esetben nem kiegyensúlyozott a nyelvek közötti dominancia, a nyelvhasználati színterek szűkülése vagy éppen kiszélesedése számos tényezőtől függ, beleértve az aktuális politikai helyzetet, az oktatáspolitikát és a médiahasználatot is.

Kárpátalja történelme folyamán sok ország fennhatósága alatt állt, így a nyelvi szabályok is sokat változtak.

Eleinte az Osztrák-Magyar Monarchia része volt, majd Csehszlovákia, Magyarország és a Szovjetunió irányítása alá került, végül Ukrajna része lett.

Mindez jelentős hatással volt a nyelvi helyzetre, hiszen a hatalmak nyelvét előtérbe helyezték, míg a kisebbségi nyelvek, különösen a magyart, gyakran háttérbe szorították.

Az 1989-es ukrán nyelvtörvény már az ukrán nyelv hivatalos használatát hirdette ki, de csak 2019-ben fogadtak el olyan szigorú nyelvtörvényeket, aminek a célja az ukrán nyelv teljes előtérbe helyezése volt, az állami intézményekben, oktatásban, közszolgáltatásokban és közéletben (Csernicskó, 2021).

Az ukránjai magyar közösség számára a nyelvtörvények változásai komoly kihívásokat jelentettek. (Tóth Csernicskó, 2014 Karmacsi, 2018) Az oktatásban, a hivatalos ügyintézésben a mindennapi életben korlátozva lettek, mivel az állami intézményekben és hivatalos helyzetekben az ukrán nyelv az elsőszámú. Azonban a kisebbségi közösségek, falvak igyekeznek alkalmazkodni ezekhez a változásokhoz, és bár a kisebbségi jogokat korlátozó törvények sokszor nehézségeket okoznak, a közösségek törekednek az identitásuk megőrzésére és a jogok bővítésére (Tóth és Csernicskó 2014).

Az ukrán nyelvtörvények célja az ukrán nyelv megerősítése, azonban ezek a törvények kritikával szembesülnek. Az Ukrajnában élő magyar közösségek számára a magyar nyelv használata az identitás alapvető része, és a nyelvhasználat korlátozása fenyegetést jelenthet a közösségek fennmaradására.

A kétnyelvűség Kárpátalján nem csupán kommunikációs eszköz, hanem mélyen összefonódik a régió politikai, társadalmi és kulturális realitásaival. Az ukrán nyelv ismerete nélkülözhetetlen a hivatalos életben való boldoguláshoz, míg a magyar közösségek számára a magyar nyelv használata az identitás megőrzés eszköze. A kétnyelvűség támogatása tehát kulcsfontosságú az etnikai és kulturális sokszínűség megőrzésében, ugyanakkor az állami intézkedések és nyelvtörvények gyakran nehézséget jelentenek a kisebbségi közösségek számára (Cernicsko 2012)

I. Kárpátalja nemzetiségi összetétele

Kárpátalja lakosságának összetétele sokszínű, több nemzetiség és vallási felekezet alkotja a régió társadalmi képét. Az alábbiakban a legfrissebb elérhető adatok alapján mutatjuk be a népesség összetételét, különös tekintettel a magyar közösségre.

Népesség és nemzetiségi összetétel:

Teljes népesség: A 2001-es ukrainai népszámlálás adatai szerint Kárpátalja lakossága 1 254 614 fő volt.

Nemzetiségi megoszlás (2001):

- Ukránok: 80,5%
- Magyarok: 12,1% (151 516 fő)
- Románok: 2,6%
- Oroszok: 2,5%
- Cigányok (romák): 1,1%
- Szlovákok: 0,5%
- Németek: 0,3%
- Egyéb nemzetiségek: 0,4% (State Statistics Committee of Ukraine, 2003)

A magyar közösség létszáma az 1989-es népszámláláshoz képest csökkenést mutatott, amikor 155 711 fő vallotta magát magyarnak.

I.2 Kárpátalja Vallási összetétele:

Kárpátalján a vallási összetétel nagyon sokszínű, ez a kulturális, etnikai okokra vezethető vissza. A régióban több vallás él együtt már nemzedékek óta. (Fedinec Molnár, 2005).

A 2001-es népszámlálás nem gyűjtött adatokat a vallási hovatartozásról, azonban korábbi felmérések és kutatások alapján Kárpátalja vallási megoszlása a következőképpen alakulhatott:

- Görögkatolikusok: a lakosság jelentős része, leginkább a ruszinokhoz, és magyarokhoz kötődik. A pápát ismerik el az egyház fejeként, 20. század végén erős

üldöztetés érte őket, de a rendszerváltás után újra felerősödtek. Különösen elterjedt a Munkási kistérségben.

- Pravoszlávok (ortodoxok): jelentős arányban, ez a legnagyobb keresztény közösség Ukrajnában, de Kárpátalján is eléggé jelen van.

- Római katolikusok: főként a magyar és szlovák közösségek körében, viszont Kárpátalján is jelentősen megtalálhatóak.

- Reformátusok: elsősorban a magyarok között, főként, beregszászi, és nagyszőlősi kistérségben, Ukrajnában egyedül Kárpátalja az, ahol az református egyház ekkora súllyal bír.

- Egyéb felekezetek: például baptisták, adventisták, Jehova tanúi, muszlimok, zsidók, már csak kis létszámban elérhetőek, viszont még mindig aktívak például Munkácson, és Ungváron, de a II világháború előtt jelentős mennyiségű zsidó vallású volt Kárpátalján.

Kárpátalja vallása, és annak térképe eléggé színes és mozaikszerű, nem csupán felekezeti elosztását jelenti, hanem jelentős történelmi, és etnikai örökségeket tartanak fent. Ezek a vallások évszázadok óta egymás mellett élnek, vidéken, és városban egyaránt, megőrizve hitüket, hagyományaikat, és sajátos szokásaikat, ezeket a vallásokat nem csak a történelmi viharok, hanem a határváltozások, és politikai átrendeződések is egyaránt próbára tették a fennmaradásukat. (Fedinec Molnár, 2005).

Ezekben a kistérségekben továbbra is nagyon fontos a vallás, ugyanis nem csak a lelki életet határozza meg hanem az oktatási, és közösségi életet is, hiszen az egyházközségek nagyon sok iskolát tartanak fent, és sok közösségi eseményt hoznak létre.

Kárpátalja vallási térképe, s nézetei megmutatja azt, hogyan képes erőt adni a hit, és a vallási élet a történelem viharos időszakában. Ez a vallási térkép nem csupán statisztikai adathalmaz, hanem a dinamikus élő valóságot mutatja be, a múlt tapasztalatait, társadalmi szövetét, és értékrendjét is egyaránt. (Fedinec, Molnár, 2005)

Frissebb adatok:

Ukrajnában az utolsó hivatalos népszámlálás 2001-ben volt, azóta nem állnak rendelkezésre hivatalos, részletes adatok a népesség összetételéről. A 2017-ben végzett SUMMA elnevezésű demográfiai felmérés szerint a kárpátaljai magyarok száma 130 000 fő körülire tehető, ami a 2001-es adatokhoz képest csökkenést jelez (SUMMA, 2017).

A kárpátaljai magyar közösségnek nagyon fontos az iskolának a nyelvválasztása, hiszen ez nem csak az oktatás minőségét, hanem a nyelvi identitást, hanem a társadalmi

hovatartozást is befolyásolja. Az utóbbi politikai helyzet a szülőkre, és a magyar nyelvi oktatásra is nagy hatást gyakorolt. (Fedinec Molnár, 2005).

2008-ban az ukrán oktatási minisztérium 461. számú rendelete az ukrán nyelv oktatásának javítását célozta a nemzetiségi iskolákban, ami aggodalmat keltett a magyar közösségben a magyar nyelvű oktatás jövőjét illetően (Beregszászi, 2011)

Fontos az óvodai, tannyelv választás is, hiszen az óvoda a család után az elsődleges szocializációs tér, ami felkészíti a gyerekeket az iskolára is, hiszen ez előreláthatóan a gyerekeknek a jövőjét szolgálja, hiszen a szülőknek is nagy felelősség azt mérlegelni, hogy a gyerekeknek melyik tannyelv biztosít a gyerekeknek biztosabb jövőt.

Nyelvmegtartás, és elhagyása Kárpátalján örökös kérdés marad, ugyanis a folyamatos politikai változások, illetve a ki- és bevándorlások miatt gyakran előfordul az, hogy lakosság a saját anyanyelvén kívül beszél még ukránul, vagy oroszul, illetve a fiatalabb generációnál észrevehető az, hogy szeretnék inkább más idegen nyelvvel megismerkedni, mint például, az angol, vagy a német.

A külföldön dolgozó Kárpátaljai magyarok eleinte elég nehezen illeszkedtek be, különösen úgy, hogy az anyaországtól messzebb mentek szerencsét próbálni, hiszen a külföldi munkavállalás az utóbbi időben sajnos nagyon megnőtt a kárpátaljai kistérségben, ami elősegíti a nyelvelhagyás folyamatát is.

A folyamatos idegen nyelvi kommunikáció sajnos háttérbe szorítja az anyanyelv fokozatos használatát, és a domináns nyelven kezd el beszélni, ez a folyamat sajnos nyelvvesztéshez is vezethet idővel.

Ennek elkerülése érdekében fontos az, hogy ápoljuk a családi kapcsolatokat, magyar közösségben legyünk, és a médiát is saját anyanyelvünkön fogyasszuk. (Beregszászi, 2011).

II. Nyelv és identitás Kárpátalján

Márku Anita (2013) a kárpátaljai magyar közösség kétnyelvűségét vizsgálva arra mutat rá, hogy a nyelvhasználat e régióban erőteljesen függ a társadalmi és nyelvpolitikai környezettől. A magyar anyanyelvűek többsége funkcionális kétnyelvűként él, vagyis a magyar nyelvet elsősorban a családi, baráti és közösségi szférában használják, míg az ukrán nyelv főként a hivatalos élethelyzetekhez például a munkahelyhez, közigazgatáshoz vagy oktatáshoz – kötődik. A nyelvválasztás jelentős mértékben szituációfüggő, és gyakran alkalmazkodik a kommunikációs partnerhez vagy a beszédhelyzet kontextusához. Márku hangsúlyozza, hogy a nyelvi preferenciák mögött nem csupán pragmatikus, hanem identitásbeli és udvariassági szempontok is meghúzódnak.

Központi szerepet kap a kódváltás jelensége is, amely a kárpátaljai magyar közösségben nem csupán a nyelvi erőforrások váltakozását jelenti, hanem a beszélők számára stratégiai kommunikációs eszközt is kínál. A kutatás szerint különböző típusú kódváltások fordulnak elő – így például mondatok közötti (interszentenciális), mondaton belüli (intraszentenciális), illetve tagmondatokon belüli váltások. Ezek a váltások nem a nyelvtudás hiányosságaiból fakadnak, hanem sokkal inkább a többnyelvű közeghez való alkalmazkodás és a kommunikáció hatékonyságának biztosítása céljából történnek.

A magyar nyelvhez való viszony alapvetően pozitív a közösségen belül: a magyar nyelv az egyéni és kollektív identitás meghatározó eleme maradt. Ugyanakkor az ukrán nyelv szerepének növekedése különösen az oktatásban és a hivatalos élethelyzetekben olyan kihívásokat is jelent, amelyekre a közösség tagjai különféleképpen reagálnak. A fiatalabb generációk például rugalmasabban kezelik a kétnyelvűséget, és sok esetben nagyobb nyitottságot mutatnak az ukrán nyelv irányába, míg az idősebbek inkább a magyar nyelv dominanciáját tartják fenn. (Kovács, 2015).”

A hosszú távú kétnyelvű nyelvhasználat hatásai már a nyelv struktúrájában is kimutathatók. A magyar beszédben megjelennek ukrán jövevényszavak, szintaktikai átvételek, sőt pragmatikai minták is, azonban ezek a jelenségek nem szükségszerűen a nyelvvesztés előjelei. Sokkal inkább a kétnyelvűség természetes következményei, amelyek a nyelvi kontaktushelyzetekben jellemző módon alakulnak ki. Márku munkája jól rávilágít arra, hogy a kárpátaljai magyar közösség nyelvhasználatát egy dinamikus és komplex nyelvi tér jellemzi, amelyben a nyelvi választások mélyen összefonódnak a kulturális és társadalmi identitással.

A kutatás célja annak feltárása, hogy a magyar anyanyelvű fiatal felnőttek különösen Kárpátalja nyelvileg sokszínű környezetében hogyan viszonyulnak saját nyelvi identitásukhoz, milyen szerepet tulajdonítanak a magyar nyelv megőrzésének, valamint milyen nyelvhasználati szokások jellemzik őket a mindennapokban. Vizsgálni kívántam, hogy a globalizáció, a technológia és a többnyelvű környezet hogyan hat a nyelvi attitűdökre, a nyelvtanulási motivációkra, valamint az anyanyelvhez való kötődésre. Szakdolgozatom kidolgozásához pontosításképpen interjúkat készítettem különböző életkorú személyekkel, hogy mélyebben megismerjem tapasztalataikat, nyelvi szokásaikat és nyelvi identitásukat. A beszélgetések során egy 22 kérdésből álló kérdéssor mentén haladtam, amely arra irányult, hogy feltárjam, hogyan viszonyulnak a nyelvhasználatához, a nyelvi örökség megőrzéséhez, valamint a digitális eszközök szerepéhez a nyelvtanulásban és a mindennapi kommunikációban.

Az interjúk időtartama változó volt, a legtöbb beszélgetés 25 és 35 perc között mozgott. A válaszadók egyéni beszédstílusától és a válaszok részletességétől függően néhány interjú rövidebb, tömörebb lett, míg más esetekben hosszabb, kifejtősebb válaszok születtek. Emellett előfordult, hogy egyes kérdések kapcsán spontán beszélgetések alakultak ki, ami szintén befolyásolta a felvett anyag hosszát.

Végül a 15 interjú teljes hangfelvételi időtartama hozzávetőlegesen 6 órára tehető. Ez az időtartam jól tükrözi az interjúk sokszínűségét és a résztvevők eltérő kommunikációs stílusát, amely tovább árnyalja a kutatás eredményeit

II.1. Nyelvi identitás és nyelvhasználat a 18-25 éves korosztályban

A 18-25 év közötti 5 interjúalany legtöbbször van diplomája, különböző községekből származnak, leginkább magyar ajkú falvakból, mindenki református magyar egyházközösség tagja, mindenki tartja az egyházi ünnepeket, a karácsonyt, húsvétot, vízkeresztet, pünkösdt a legtöbben. Mindenki úgy őrzi meg a magyar nyelvet, hogy beszéli, tanulja, és van aki tanítja is.

A válaszadók szerint a legtöbbet tesznek a nyelvük megmaradása érdekében azok:

- **A nyelv megőrzéséért tevékenykedő közösségek és szervezetek Kárpátalján**
 - **Egyházközösségek**

A válaszadók szerint az egyházközösségek sokat tesznek a nyelvek megmaradásáért, hiszen ez egy közösségi térként szolgál, hiszen a bibliaórák, misék, istentiszteletek, közösségi alkalmak magyar nyelven zajlanak.

Több interjúalany hangsúlyozta, hogy a templomi szertartások magyar nyelven történő lebonyolítása különösen fontos a nyelvi identitás megőrzése szempontjából. Az idősebb generációk mellett a fiatalabbak is részt vesznek ezeken az eseményeken, így a nyelvhasználat intergenerációs módon is fenntarthatóvá válik.

„Szerintem Kárpátalján sokat köszönhetünk az egyháznak a nyelvünk megmaradása érdekében, hiszen a gyerekeket, és az időseket egyaránt a szárnyuk alá veszik, és próbálják őket a közösség erejével megtartani, mint őket egységben, mint a magyar nyelvet, hiszen magyar nyelven hirdetik az igét, magyar nyelven beszélnek egymással, magyar programokat hoznak létre” (2002. Adminisztrátor, Budapest)

- **Magyar érdekvédelmi szervezetek**

- **KMKSZ**

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség társadalmi szervezet, amely a kárpátaljai magyarság kulturális, politikai és szociális érdekeinek védelmét tűzte ki célul. A válaszadók kiemelték, hogy a szervezett rendezvények mint például nemzeti ünnepekhez kapcsolódó megemlékezések, falunapok, kulturális fesztiválok, szavalóversenyek vagy ifjúsági táborok mind magyar nyelven zajlanak, és kiváló lehetőséget nyújtanak a nyelvhasználat gyakorlására, valamint a közösségi élmények megélésére. Ezek az események különösen fontosak a fiatalabb generáció számára, akik az iskolai kereteken túl is kapcsolatba kerülhetnek a magyar nyelvvel és értékekkel, stabil háttérrel nyújt a nyelvhasználat fenntartásához, és hozzájárul a magyarság közösségi öntudatnak megerősítéséhez Kárpátalján.

„A KMKSZ szerintem eléggé példaértékűen ápolja, megtartja továbbadja a magyar nyelvet, hiszen a fiataloknak, és gyerekeknek nagyon sok programot, kulturális eseményt, utazást szerveznek a magyarság megismerésének, megtartásának érdekében, illetve nagyon sok felnőttképzést, továbbképzést is rendeznek az itthonmaradt pedagógusoknak, hogy a magyar nyelv ne vesszen el, hanem erősödjön, és méginkább tisztább legyen mindenki számára” (2001. Tanuló, Beregszász)

- **KMPSZ**

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség egy civil szervezet, amely a kárpátaljai magyar pedagógusokat és az anyanyelvi oktatást támogatja. Fő célja a magyar nyelvű oktatás védelme, a tanárok szakmai fejlesztése, valamint a tehetséggondozás. Rendez tantárgyi versenyeket, nyári táborokat, pedagógus továbbképzéseket, és kiáll a magyar iskolák jogai

mellett. A szervezet fontos szerepet tölt be a magyar nyelv és identitás megőrzésében Kárpátalján.

„A KMPSZ a mint a gyerekek, mint a felnőttek számára sokoldalú támogatást nyújt a magyar nyelv megőrzése és továbbadása érdekében nagyon színvonalas munkát végez, hiszen a pedagógusoknak nagyon sokat nyújt a nyelvek tanítása szempontjából, hiszen nagyon sok magyar nyelvű tankönyvvel, munkafüzettel támogatja a magyar pedagógusok, és diákok mindennapjait, és a tárgyiasságon kívül támogatóak a kisebbségi nyelvek átadásával, tanításával egyaránt” (2003. Tanuló, Beregszász)

•UMDSZ

Az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség egy társadalmi-politikai szervezet, amely a kárpátaljai magyarság érdekvédelmét és közösségépítését tűzte ki célul. Célja, hogy olyan magyar emberek közösségét hozza létre, akik eddig háttérbe szorultak, de tenni akarnak a magyarságért

„Különösen fontos számukra, hogy támogassák a szórványban lévő magyar nyelvű, iskolákat, óvodákat, hiszen nem csak a városokban van szükség a szakemberekre, és a jól felszerelt intézményekre, hanem az eleső kisebb községekben is” (2001. Angoltanár, tanuló, Beregszász)

• Kulturális és ifjúsági szervezetek

•MCC

A Mathias Corvinus Collegium egy Kárpát-medencei tehetséggondozó intézmény, amely az általános iskola felső tagozatától a felnőtt korig kínál ingyenes, közösségi célokat szolgáló képzéseket. Célja, hogy a hagyományos oktatást kiegészítve, magas színvonalú, interdiszciplináris képzéseket nyújtson a fiatalok számára

„Fontos megjegyezni, hogy a fiatalokat eléggé szépen felkarolja az MCC nagyon sokszínű oktatási folyamatokkal, cserediák programokkal, és fontos kiemelni azt is hogy létrehozták a Magyar összetartozás intézetét ahol a magyar identitás erősítését szeretnék elérni, anyaországi szervezetekkel együtt”(2003. Eladó, tanuló, Beregszász)

•KMKSZ ISZ

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezete a kárpátaljai magyar fiatalok érdekképviselését és közösségi életének szervezését végzi

„Nagyon sok mindent tesznek a magyarság megmaradásáért, építik a magyar fiatalok közösségét, sportra, játékonyságra, és kulturális programokra buzdítják a magyar fiatalságot”

(1999. Burkoló, Budapest)

- **Oktatási intézmények**

- **II RFKMF**

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola egy államilag elismert, III. akkreditációs fokozatú ukrain felsőoktatási intézmény, amely Beregszászban található. Az intézmény célja, hogy biztosítsa a magyar nyelvű felsőoktatást a kárpátaljai magyar közösség számára, hozzájárulva ezzel a helyi identitás megőrzéséhez és a régió fejlődéséhez

„Teljeskörű magyar nyelvű oktatást biztosít mindenkinek, színvonalas pedagógusképzés, ösztöndíjak, tudományos, és kulturális tevékenységek magyar nyelven, és lehetőségeket nyújt olyan programokon is részt venni, aminek köszönhetően megismerkedhetünk a magyar identitásunkkal, szokásainkkal, népművészetünkkel” (2000. Szempilla, és szemöldök stylist, Tatabánya)

- **II RFKMF FSZI**

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézete egy Beregszászban működő, magyar nyelvű oktatási intézmény, amely a kárpátaljai magyar fiatalok számára kínál középfokú és felsőfokú szakképzéseket. Az intézmény célja, hogy anyanyelvi környezetben biztosítson minőségi oktatást, elősegítve ezzel a magyar identitás megőrzését és a szakmai fejlődést.

„Magyar nyelven lehet tanulni itt, érettségit, és szakmát ad, anyanyelvű közösségek, barátságok kialakítása, szerettem idejárni, sok kedves emlék fűződik hozzá” (2001. pedagógiai asszisztens, tanuló, Nyiregyháza)

II.1.1 Nyelvi identitás, és a többnyelvűség

A nyelvi identitás és a többnyelvűség kérdése napjainkban kiemelt jelentőséggel bír, különösen olyan többnyelvű régiókban, mint Kárpátalja. A helyi fiatalok nyelvhasználata és nyelvi preferenciái nemcsak az egyéni identitásukat tükrözik, hanem kulturális és társadalmi viszonyaikról is fontos információkat szolgáltatnak. Kutatásunk célja, hogy feltárja, milyen szerepet tölt be a magyar anyanyelv a kárpátaljai fiatalok életében, miként viszonyulnak a többi – különösen az angol, ukrán és orosz – nyelvhez, valamint hogy a többnyelvűség milyen módon jelenik meg a mindennapi kommunikációjukban és digitális tevékenységeik során. Az eredmények alapján jobban megérthetjük a fiatalok nyelvi identitásának összetett és dinamikus jellegét, valamint a nyelvtanulás és nyelvhasználat társadalmi-kulturális mozgatórugóit.

A kárpátaljai fiatal válaszadók a magyar, és angol nyelvet részesítik nagyobb előnyben. „A magyar az anyanyelvem, de leginkább az angolt szoktam alkalmazni a munkám, és a szórakozásom terén, hiszen a legtöbbször olyan könyveket, sorozatokat, videókat és zenéket szoktam hallgatni, és nézni amelyben csekély a magyar nyelv, számomra a magyar nyelvű elemek nem nyugtatnak meg eléggé” (2001.pedagógiai asszisztens, tanuló, Nyiregyháza)

Olyan nyelveken is folytatják a közösségi média használatát, illetve könyveket, és sorozatokat is leginkább ezeken a nyelveken használják, többet, mint az ukránt vagy az orosz. „Értek, és beszélek is ukránul, oroszul is, de az angol videók, zenék filmek eredeti nyelven a legjobbak, és valljuk be, hogy az ukránok, oroszok szinkronjai nem a legjobbak, ellentétben a zenéikkel, azokat nagyon szeretem” (2001.Angol tanár, tanuló, Beregszász)

A közösségi médiákból az összes fiatal a Messengert, a TikTokot, YouTubeot Facebookot, Snapchatet, Intsagramot használják, ám vannak különleges alkalmazások is amik sok embernek idegen lehet, ilyen például: Threads, Reddit.Twitter

„Szoktam olvasni redditen történeteket, nagyon sok emberről sok újdonságot meglehet tudni, eléggé kezd elterjedni ez az alkalmazás a fiatalok körében, viszont sokszor nem szép dolgokat írnak ki egymásról, a threads is eléggé érdekes, olyan mintha az instagramnak a tükröképe lenne, kicsit fura, de szerintem teljesen érdekes”(2002. Adminisztrátor, Budapest)

Az összes interjúalany használ nyelvtanuláshoz különböző alkalmazásokat „Nagyon szeretem a Duolingot, mindig munka után szoktam vele foglalkozni, szerintem sokat lehet vele haladni kis lépésekben, de biztosan, szeretném hosszútávon játszani ezt” (198.gyári munkatárs, Kecskemét)

A legtöbbet írásban a magyar nyelvet használják, „leginkább írásban a magyar nyelvet szoktam használni, a munkámban, és a mindennapjaimban egyaránt” (1980Tanár Makkosjánosi), nagyon kevesen helyezkedtek el a szakmájukban, legtöbben a kereskedelmi szakmába, vagy szépségiparban helyezkedtek el, és mindössze csak két alanyunknak sikerült elhelyezkednie a saját szakterületén.

„Sajnálatos módon nem sikerült a szakmámban elhelyezkedni, pedig nagy álmom lett volna, ha a sikeres diploma megszerzés után egyből eltudtam volna helyezkedni, de sajnos nem jött össze, de nem adom fel, remélem hamarosan sikerülni fog” (1998.raktáros, Prága)

„Azért választottam a kereskedelmi munkát, mert hirtelen változás volt a magyarországi élet, ezért nem volt időm elintézni a papírmunkát, de reménykedve tekintek a jövőbe, mert nagy álmom lenne tanárként dolgozni”(2000.Hálózatóépítő, Tatabánya)

Az interjúban szereplő fiatalok leginkább párkapcsolatban élnek, gyerekeik nincsenek, „nincsen gyerekünk, szeretnénk majd a későbbiekben, de mindenféleképpen Kárpátalján,

Magyarországon semmiképpen nem szeretnék gyereket vállalni” (2002. Adminisztrátor, Budapest)

és a saját anyanyelvükön, magyar ajkúakkal ismerkednek, és úgy is tartják a kapcsolatot mint a barátaikkal, szüleikkel egyaránt *„magyar anyanyelvű vagyok, magyar iskolába jártam, számomra elképzelhetetlen az, hogy más nyelven gondolkodjak, vagy beszéljek, az én környezetemben mindenki magyar, és magyarul is beszél” (1984. segédvónő, Beregszász),* de akadtak olyanok is akik többnyelvű családban élnek, vagy a párjuk más anyanyelvű, aminek köszönhetően a baráti társaságuk, és a nyelvi szocializációjuk is színesebbé válik, *„a nagyszüleim vegyes házasságban élnek, a nagypapám orosz, a nagymamám magyar anyanyelvű, szoktam hallani őket beszélgetni, egymás között hol oroszul, hol pedig magyarul beszélnek, ami számomra furcsa, mert a hirtelen nyelv váltásba észre sem veszik milyen nyelven beszélnek, a papim családjával oroszul beszélnek teljes mértékben, de néha fellelhető egy egy magyar szó is köztük, szeretem hallgatni ahogy beszélgetnek, még úgy is, hogy nem sok mindent értek belőle.”(1999.Burkoló, Budapest)*

Az interjúban szereplő fiatalok mindegyike magyar tananyelvű intézménybe járt, és mindenki járt iskolán kívüli foglalkozásra, magyar-ukrán nyelven.

„Jártam iskolán kívül zeneiskolába, ott a tanárnőm magyar volt, viszont voltak ukrán nyelvű oktatók” (1999.Burkoló, Budapest)

„Igen jártam iskolán kívül táncra, ahol a tanárnő ukrán anyanyelvű volt” (1981 gyári munkatárs Kecskemét)

Egy kivétellel minden interjúalanynak fontos az, hogy más nyelvet tanuljon, hiszen fontosnak tartják, hogy több lábon tudjanak állni nyelvekkel kapcsolatban, többek szerint a nyelvtudás érték, *„a nyelvtudásom az enyém, nem veheti el tőlem senki”* valaki szerint szükséges, *„szükségesnek érzem a nyelvtudásom, és annak fontosságát, hiszen minél több nyelvet beszélek annál több ember vagyok”* vagy anyagi szempontból fontos, könnyebb elhelyezkedési lehetőségek, *„könnyebben elhelyezkedek egy magasabb pozícióban szerintem ha több nyelvet tudok, mint írásban, mint beszédben egyaránt .Mindenki érezte már a nyelvtudását hasznosnak.*

„Akkor éreztem a legnagyobb áldásnak a nyelvtanulásom, mikor a családdal nyaralni mentünk, és csak én tudtam angolul, aminek köszönhetően sokkal könnyebb volt a dolgunk” (2001.angol tanár, tanuló, Beregszász)

És a legtöbben a tanórákon kívül különóra, illetve internetes alkalmazásokat is használnak a nyelvek tanulásának szempontjából. Legtöbben a Duolingot ismerik,viszont az interjúk készítése alatt megismerkedhettem több ilyen alkalmazással is, mint például: Ewi,

„szeretem és alkalmazom az Ewi alkalmazást, mert nagyon hasznos tud lenni, mint gyerekek és felnőttek számára, szerintem a mesterséges intelligenciával tanulás nagyon sok mindenben elősegíti a mindennapjait sok embernek” (2001 pedagógiai asszisztens, tanuló Nyiregyháza) és a Xeropan *„ami játékosan tanítja meg a gyerekeknek és egyaránt az idegen nyelveket, különösen az angolt, szeretem használni, mert elérhető telefonon, és ha épp unatkozom, akkor csak előveszem és elszórakoztatom vele magam, és tanulok is” (2003. Tanuló, Beregszász)*

Egy személy kivétel mindenkinek vágya más nyelvet tanulni, *„nem szeretnék más nyelvet tanulni, nekem tökéletesen elég az anyanyelvem, nem szeretnék külföldön elhelyezkedni, nekem jó Magyarországon” (1981.gyári munkatárs, Kecskemét)*

leginkább az angol, és német nyelvet szeretnék megtanulni, de volt olyan ki az oroszot *„Nagyon szeretnék oroszul tanulni, nagyon szép, lágyan csengő nyelv” (1998.raktáros, Prága)* vagy a franciát szeretné megtanulni.

Az interjúk alapján jól körvonalazódik, hogyan formálódik a fiatalok nyelvi identitása, és milyen szerepet játszanak a különböző nyelvek a mindennapi életükben. Az, hogy a legtöbben a magyar nyelvet tekintik alapnak, miközben fontosnak tartják más nyelvek elsajátítását is, különösen az angolt és a németet, jól mutatja a többnyelvűség iránti elkötelezettségüket.

A közösségi média és az alkalmazások szerepe is kiemelkedő, hiszen ezek nemcsak a nyelvi szokásokat, hanem a nyelvtanulás mértékét és módszereit is befolyásolják. Az, hogy a fiatalok szívesen használják a Duolingot, Ewi-t vagy Xeropant, és aktívan tanulnak online platformokon, jól tükrözi a technológia szerepét a modern nyelvtanulásban.

Érdekes, hogy a válaszadók szoros kapcsolatokat ápolnak a saját közösségükön belül, és hogy többnyelvű családban élnek, ami színesebbé és gazdagabbá teszi a nyelvi szocializációjukat. Az interjúk eredményei tehát nemcsak a nyelvi szokásokat, hanem a társadalmi és kulturális hatásokat is jól tükrözik.

A nyelvtudás fontosságának hangsúlyozása, a különböző nyelvek iránti vágy és az ezekhez kapcsolódó szakmai lehetőségek is jól illeszkednek a fiatalok jövőbeli terveihez, különösen azok számára, akik még nem találták meg a helyüket a saját szakmájukban, de a nyelvtudás előnyt jelenthet számukra a munkaerőpiacon.

II.1.2. Nyelvi identitás és nyelvhasználat a 25-35 éves korosztályban

A 25-35 év közötti interjúalanyok szintén öten vannak, magyar anyanyelvűek, magyar községekből származnak magyar ünnepeket tartanak, magyar iskolába jártak, egy személy kivételével mindenki járt iskolán kívüli tevékenységre, magyar-ukrán nyelven, mindenki

magyar nyelven beszél a családdal, barátokkal. Három katolikus, és egy református, és egy pedig a vidám vasárnap felekezethez tartozik.

Kettő alanyuk van családjuk, és gyerekeik, egy párokban él, ketten pedig egyedülállóak. Három alanyuk van diplomájuk, ők a szakmájukban helyezkedtek el Kárpátalján, pedagógus szakmában, ketten külföldön dolgoznak, egy személy pedig a gyerekekkel van otthon.

Közösségi médiát, sorozatokat, könyveket ukrán-magyar nyelven fogyaszt mindegyik alany, viszont itt észrevételeim alapján kevesebb közösségi médiát használnak, leginkább a Messenger, Facebook, Instagram, TikTok, YouTube alkalmazásokat használnak.

III. Közösségi terek, és nyelvi örökség

Egy személy kivételével mindenkinek fontos a nyelvtanulás, viszont egy interjú alany sem vett részt nyelvtanfolyamon. Sokkal zárkózottabbak a nyelvtanulások iránt, észrevételeim alapján nem igazán fektetnek nagy hangsúlyt a nyelvtanulásba, hiszen senki használ online alkalmazásokat a nyelvtanuláshoz. A nyelvtudásuk megmaradásáért mindenki beszéli a nyelvet, illetve átadják a gyerekeiknek.

A 25-35 év közötti interjúalanyok tapasztalatai és nyelvi szokásai újabb érdekes aspektusokat mutatnak a nyelvi identitásról és a nyelvhasználatról, különösen a fiatal felnőttek esetében.

A legfontosabb megállapítás, hogy bár a fiatalok többsége magyar nyelven él és kommunikál a családdal, barátokkal, a nyelvtanulásra és a nyelv megőrzésére való fókuszálás jóval visszafogottabb a 18-25 éves korosztályhoz képest.

Ennek okai lehetnek az életkorból adódó különböző társadalmi elvárások, a munkavállalás mértéke, illetve a családalapításhoz és gyermekneveléshez kapcsolódó egyéb teendők, amelyek előtérbe kerülhetnek. A családalapítás és a gyermekek nevelése mellett a nyelvtudás megőrzésének egyik legfontosabb módja az, hogy a szülők a gyerekeik számára is biztosítják a magyar nyelv használatát, ezzel hozzájárulva annak továbbörökítéséhez.

A közösségi média és a szórakoztató tartalmak fogyasztása szintén hangsúlyos, de itt látható, hogy a 25-35 év közötti válaszadók nem annyira aktívak a digitális térben, mint a fiatalabb generációk. A Messenger, Facebook, Instagram, TikTok és YouTube használata elterjedt, de az újabb platformok, mint a Threads, Reddit, Twitter nem játszanak jelentős szerepet.

Ez alátámasztja azt a megfigyelést, hogy a közösségi média használatában a korosztályi különbségek egyértelműen megjelennek. A nyelvtanulásra való viszonyulás viszont sokkal inkább passzív. Bár a válaszadók jelentős része fontosnak tartja a nyelvtanulást, az aktív tanulási formák, mint a nyelvtanfolyamok vagy az online alkalmazások, nem jellemzőek. Ennek ellenére a nyelvi identitásuk fenntartására mégis figyelnek, különösen a családi szinten, hiszen a magyar nyelv továbbadása kulcsszerepet kap. A pedagógus szakmában dolgozó alanyok esetében a nyelvtudás és a nyelvi örökség megőrzése még inkább a szakmai életük részévé válhatott, de úgy tűnik, hogy ők is a hagyományosabb, személyes interakciókat részesítik előnyben a digitális tanulási módszerekkel szemben.

Az interjúk azt mutatják, hogy miközben a 25-35 év közötti generáció számára is fontos a nyelvi örökség megőrzése, a nyelvtanulás és használat módja, valamint az ahhoz való

hozzaállás eltérő lehet a fiatalabb generációkhoz képest, akik aktívabban használják az online nyelvtanuló eszközöket és alkalmazásokat.

A digitális világ folyamatosan változik, és minden generáció másképp alkalmazkodik hozzá. A 35-45 évesek sem maradnak ki belőle, de az online térhez való viszonyuk mégis eltér a fiatalabbaktól. Ők már nem nőttek bele a közösségi média és az okoseszközök világába, hanem fokozatosan tanulták meg használni ezeket. Emiatt egyfajta tudatosabb és visszafogottabb jelenlét jellemzi őket az online térben.

A közösségi médiahasználatuk főleg a kapcsolattartásról és az információszerzésről szól. A Facebook és a Messenger továbbra is a legnépszerűbbek ebben a korosztályban, mert ezeken keresztül tartják a kapcsolatot családtagjaikkal, barátaikkal és ismerőseikkel. A YouTube is gyakran előkerül, főként szórakoztató és ismeretterjesztő tartalmak miatt. Azonban az újabb közösségi platformok, mint a TikTok vagy az Instagram, már kevésbé vonzóak számukra – nem feltétlenül azért, mert nem ismerik őket, hanem mert egyszerűen nincs igényük rájuk. A Threads, Reddit és Twitter pedig szinte teljesen kimarad a mindennapjaikból. Míg a fiatalabb generációk számára ezek a platformok a napi rutin részét képezik, a 35-45 évesek inkább a már megszokott, jól bevált lehetőségeknél maradnak.

A nyelvtanulás kérdése is érdekes ebben a korcsoportban. Sokan tisztában vannak azzal, hogy a nyelvtudás fontos, de kevesen tanulnak aktívan új nyelveket. Az online nyelvtanuló alkalmazások és tanfolyamok ritkán fordulnak elő a mindennapjaikban, mert vagy nincs rá idejük, vagy egyszerűen más módon fejlesztik a nyelvtudásukat. A legtöbben inkább a mindennapi beszélgetésekben, a munkahelyükön vagy a családi közegben tartják meg és adják tovább a nyelvet. Különösen igaz ez a magyar nyelvre, amelynek továbbadása kiemelten fontos számukra, főleg ha gyerekeik is vannak.

A pedagógusok esetében a nyelvhasználat és a nyelvi örökség megőrzése még nagyobb szerepet kap. Számukra a nyelv nemcsak egy kommunikációs eszköz, hanem a munkájuk egyik alappillére is. Ennek ellenére ők is inkább a hagyományos, személyes tanítási módszereket részesítik előnyben a digitális tanulási formákkal szemben. Sokan úgy érzik, hogy az élő beszéd és a közvetlen interakció többet ér, mint egy online alkalmazás vagy egy gépi visszajelzés.

III.1. Nyelvi identitás és nyelvhasználat a 35-45 éves korosztályban

A 35-45 éves korosztály a digitális térben ugyan jelen van, de nem olyan aktívan és sokrétűen, mint a fiatalabbak. A közösségi médiát főleg kapcsolattartásra és információszerzésre használják, és inkább a régebbi, bevált platformokat részesítik előnyben.

A nyelvtanulás tekintetében pedig nem az aktív tanfolyamok vagy applikációk jellemzik őket, hanem a mindennapi életben való gyakorlás és a nyelv átörökítése. Bár az online világ egyre nagyobb teret nyer, ez a korosztály továbbra is a hagyományosabb megoldásokhoz ragaszkodik, legyen szó kommunikációról, tanulásról vagy a nyelvi örökség megőrzéséről.

A fiatalabb és az idősebb generációk között több fontos különbség figyelhető meg a nyelvtanulás és a digitális eszközök használatának szokásaiban. A 18-25 év közötti fiatalok aktívan használják a digitális platformokat, amelyek fontos szerepet játszanak mindennapi életükben, különösen a nyelvtanulás terén. A közösségi médiát, mint a Messenger, TikTok, YouTube, Instagram, és Snapchat, nemcsak kommunikációra, hanem szórakozásra és tartalomfogyasztásra is használják, és sok esetben ezek a nyelvi szokásaik részévé válnak. Az ilyen platformok által biztosított könnyen hozzáférhető információk és szórakoztató formák egyre inkább beépülnek a fiatalok napi rutinjába, és az online nyelvtanulási eszközök, mint a Duolingo, Xeropan, EWI, és más alkalmazások is fontos szerepet kapnak a nyelvi készségek fejlesztésében. *„Fontosnak tartom a nyelvtanulást, hiszen azzal bebiztosítom magam arra, hogy több lábon tudjak állni az ország és a világ több részén is, (2001. tanuló, Beregszász)”*

Az interjúk alapján a nyelvtudás az ő számukra nemcsak gyakorlati, hanem értékteremtő tényező is, amely elősegíti a személyes és szakmai fejlődést.

A 25-35 év közötti generáció számára a nyelvtanulás és a digitális térhez való viszonyulás némileg eltérő. Bár a közösségi média használata itt is elterjedt, a digitális eszközök hasznosításának célja inkább a kapcsolattartásra és információszerzésre összpontosul. A Facebook, Messenger, YouTube és Instagram a leggyakrabban használt platformok, míg az újabb alkalmazások, mint a TikTok vagy a Threads, kevésbé érdeklik őket. Az ő nyelvi szokásaik középpontjában a család és a munka áll, hiszen az életük ebben az életszakaszban a karrierépítésre és a családi kötelezettségekre összpontosít.

A nyelvtanulás számukra inkább a munkahelyi lehetőségekhez, vagy a családi környezetben való kommunikációhoz kapcsolódik: *„nem igazán érint meg a nyelvtanulás, hiszen mindenhol az anyanyelvemet használom, nem érzem szükségét más nyelvek elsajátítására (1981. gyári munkatárs, Kecskemét)”*, és nem jellemző, hogy aktívan alkalmazzák az online nyelvtanulási eszközöket. Nyelvi örökségük megőrzését inkább a hagyományos, személyes tapasztalatok és a családi közeg révén élik meg, amely a nyelv átadását, annak fenntartását és továbbörökítését jelenti.

A 35-45 év közötti generáció számára a digitális világ és az online tanulási lehetőségek még inkább egy háttérszerepet játszanak. E generáció számára a nyelvtanulás nemcsak egy szórakoztató elfoglaltság, hanem praktikus szükséglet, amely segíti őket a munkaerőpiacon

való elhelyezkedésben, vagy a családi életben való megfelelő nyelvi kommunikációban. „Fontosnak tartom a nyelvtanulást, hiszen minél több nyelvet tudok annál jobban megbecsülnek”(1980 tanár, Makkosjánosi). „Fontosnak tartom a nyelvtanulást, hiszen a munkám során a gyerekekkel, és a kollegáimmal jobban meg tudjuk egymást érteni, és nem kell kellemetlenül éreznem magam, hogy esetleges félreértések legyenek”(2001. Angol tanár, tanuló, Beregszász)A digitális eszközöket használják, de leginkább információszerezésre és kapcsolattartásra, például a Facebook és a Messenger alkalmazásokon keresztül. „Leginkább a messengert használom, hogy gyerekeimmel, és a távol élő rokonaimmal tudjam tartani a kapcsolatot, Facebookozni pedig azért szoktam leginkább, hogy lássam kinek van a születésnapja, vagy esetlegesen olyan esemény az életében, amihez hozzá tudnék szólni”(1977. bolti eladó, Nagyborzsova)

„Leginkább a messengeren szoktam aktív lenni, hiszen a barátaimmal, munkatársaimmal ott szoktunk beszélni, hiszen gyorsan, és hirtelen tudok telefonálni mint itthon, mint külföldre egyaránt, néha szoktam youtube-on zenét kapcsolni, vagy esetleg filmet nézni, de én inkább az a tévész reklámot kiváró típus vagyok, ami igaz, hogy a mai világban már gáz, de én régmódi vagyok”(1980.Tanár, Makkosjánosi)

Az újabb alkalmazások, mint a TikTok, Reddit, és Threads, nem vonzzák őket, és nem tartják annyira hasznosnak vagy szükségesnek. „Nem tudom mi az a reddit, és mi az a threads, de nem is érzem fontosnak, hiszen nekem a legfontosabb a kapcsolattartás, és a jó informálódás, amúgy nem szerettem volna a facebook fiókot sem, csak a mai világgal már haladok, és a gyerekeknek az online oktatás miatt kénytelen voltam felvenni a ritmust mint a korral, mint a fiatalabb generációval egyaránt”(1980. Tanár, Makkosjánosi)

A nyelvtanulás esetükben inkább hagyományos formákban valósul meg, például személyes tanfolyamok, vagy a mindennapi beszélgetések során történő gyakorlás révén. Számomra sajnós a nyelvtanulás online módon nem jön át, sajnós nem tudok eléggé figyelni, nekem kell az a testi kontaktus, hogy a tanár ír a táblára, és én jegyzetek a tollammal a papírra, nekem nem jönnek be az online nyelvkurzusok, pedig már megpróbálkoztam egyel online, egyel személyesen is, de sajnós nagyon hamar abbamaradt.(1977. bolti eladó, Nagyborzsova)

A nyelv megőrzését és átadását ebben a korban különösen fontosnak tartják, főként családi szinten, ahol a szülők gondoskodnak arról, hogy a gyermekek tovább örökössék a magyar nyelvet.

A két generáció közötti különbségek jól mutatják, hogyan formálódik a nyelvi identitás és a digitális eszközökhöz való viszonyulás az életkor előrehaladtával. Míg a fiatalabbak

számára a nyelvtanulás és a közösségi média használata szórakoztató és interaktív élményt kínál, addig az idősebb generációk inkább a hagyományos módszereket részesítik előnyben, és a digitális világot inkább hasznos eszközként élik meg. A közösségi médiát leginkább kapcsolattartásra használják, és a nyelvi örökség megőrzése számukra elsősorban a családi közegben történik, nem pedig digitális platformokon keresztül.

IV. Nyelv és identitás két generáció tükrében

A nyelvi identitás és a nyelvhasználati szokások kutatása fontos eszköze annak, hogy megértsük, miként formálódnak az egyéni és közösségi identitások különböző társadalmi és kulturális környezetekben. Az interjúalanyok véleményei különböző generációs csoportokban vizsgálva rávilágítanak arra, hogy a nyelvi választások nemcsak a személyes tapasztalatoktól és az egyéni motivációktól, hanem a társadalmi elvárásoktól, a kulturális hatásoktól és a nyelvi környezettől is függnék. Jelen elemzés a magyar anyanyelvű fiatal felnőttek nyelvi identitásával kapcsolatos véleményeit és a nyelvi szocializációjukat vizsgálja. Különös figyelmet fordítunk a két korcsoport, a 18-25 évesek és a 25-35 évesek közötti különbségekre és hasonlóságokra.

Az interjúalanyok véleményei több szempontból is összhangban vannak, de bizonyos aspektusokban jelentős eltérések is megfigyelhetők, amelyek a különböző életkorú csoportok sajátos tapasztalataiból és élethelyzeteiből fakadnak

Az interjúalanyok egyhangúlag kiemelik, hogy a magyar nyelv számukra meghatározó szerepet játszik az identitásukban. Mivel mindegyik válaszadó magyar anyanyelvű, és a magyar nyelvet mindennapi életükben, otthon, iskolában, munkahelyen használják, a nyelv az ő kulturális és etnikai kötődésüket is kifejezi. Az interjúk során mindegyik alany számára fontos volt, hogy a magyar nyelvet megtartsák, illetve ápolják a családjukban, közösségükben. Ezt nemcsak a magyar kultúrával való kapcsolódás, hanem a nyelv megőrzése érdekében tett aktív lépések is alátámasztják, mint például a helyi vallási vagy kulturális eseményekhez való csatlakozás, amely segíti a magyar nyelv és kultúra továbbadását a fiatalabb generációknak.

A nyelvi sokszínűség iránti igény mindkét korcsoport számára egyértelmű, de a módszerek és az alkalmazott eszközök különbözhetnek. A legtöbb interjúalany számára fontos, hogy nyelveket tanuljanak, különösen angolul, németül vagy oroszul. Ezek a nyelvek ma már elengedhetetlenek a munkaerőpiacon való boldoguláshoz és a nemzetközi kapcsolatok fenntartásához. Az is világosan kiderült, hogy a digitális eszközök, mint a Duolingo és más online platformok segítenek a nyelvtanulásban, és ezt különösen a fiatalabb generáció értékeli.

A nyelvi szocializációt és a nyelvhasználatot tekintve fontos különbségek figyelhetők meg a két csoport között. A 18-25 évesek általában többnyelvű családokban nevelkedtek, így számukra természetes, hogy több nyelvet használnak a mindennapi életben. Ezek az alanyok gyakran említik, hogy gyermekkorukban a magyar mellett egyéb nyelveket is használtak, például román, ukrán vagy angol, ami nemcsak a családi, hanem az iskolai és közösségi

szinten is jellemző volt. A nyelvi sokszínűség tehát szorosabban összefonódott az ő identitásukkal, és a többnyelvűség nem csupán szükséges, hanem elvárt is számukra. Az idősebb, 25-35 éves korosztály azonban kevésbé szocializálódott ilyen többnyelvű környezetben, és sok esetben csak a magyar nyelvet használják a mindennapi életükben, bár nyelvtanulásra természetesen itt is van igény, különösen a munkahelyi előrelépés érdekében.

A nyelvtanulási módszerek is eltérnek: míg a fiatalabb korosztály számára az online tanulás, a nyelvtanuló alkalmazások és a digitális eszközök egyre inkább a tanulás részévé váltak, addig az idősebbek inkább hagyományosabb módszerekkel, például tanfolyamokon, nyelvtanári segítséggel tanulnak. A nyelvtanulás szempontjából tehát míg a fiatalabbak a technológia adta lehetőségeket jobban kihasználják, az idősebbek inkább a személyes kontaktusra és a hagyományos tanulási módszerekre támaszkodnak.

A munkaerőpiaci helyzet tekintetében is vannak eltérések. A 18-25 évesek körében gyakori, hogy a munkahelyek nem a tanult szakmájukban helyezkednek el. Az ő esetükben gyakori, hogy ideiglenes munkákat vállalnak, mint például bolti eladó, pincér vagy segédmunkás, miközben párhuzamosan dolgoznak a nyelvtanuláson és más készségek fejlesztésén, hogy biztosabb alapot építhessenek későbbi karrierjükhez. A 25-35 évesek inkább már stabil munkakörökben dolgoznak, ahol a nyelvtudás, például az angol vagy a német is szükséges, és az ő esetükben az elhelyezkedés jobban összhangban áll a korábbi tanulmányaikkal, például pedagógusként vagy mérnökként.

A családalapítással kapcsolatos vélemények is eltérnek a két korcsoportban. Míg a fiatalabbak számára még nem prioritás a családalapítás, inkább a karrierépítésre és a nyelvtanulásra összpontosítanak, a 25-35 évesek körében már egyre inkább előtérbe kerül a családalapítás, és sokan már kisgyermekeket nevelnek. A családalapítás kérdését a nyelvmegőrzés szempontjából is komolyan veszik: a családok számára fontos, hogy a gyermekeik is ismerkedjenek a magyar nyelvvel, hiszen ez segít abban, hogy a gyerekek megőrizték magyar identitásukat, miközben elsajátítják más nyelveket is.

Az interjúalanyok véleményei tehát több szempontból egyeznek, különösen a magyar nyelv fontosságát és a nyelvtanulás szükségességét illetően. Azonban a generációs különbségek egyértelműen megjelennek a nyelvi szocializáció, a nyelvtanulási módszerek, a munkaerőpiacon való elhelyezkedés és a családalapítás kérdéseiben. Míg a fiatalabb generáció inkább a digitális eszközökre támaszkodik, és a többnyelvűség szorosabban kapcsolódik identitásukhoz, addig az idősebbek inkább a hagyományos módszereket preferálják, és életükben a magyar nyelv megőrzése és a szakmai karrier előtérbe helyezése jellemző.

Összességében elmondható, hogy a magyar nyelv és a nyelvi identitás mindkét korosztály számára kulcsfontosságú tényezők, amelyek erősítik a kulturális és etnikai kötődést. Az interjúk során megfigyelhető, hogy míg a fiatalabb generáció számára a többnyelvűség és a digitális eszközök kiemelkedő szerepet kapnak, addig az idősebbek inkább a hagyományos módszereket és a stabil munkahelyi helyzetet értékelik. A különbségek ellenére mindkét csoport számára közös az a vágy, hogy a magyar nyelvet és kultúrát megőrizzék, miközben igyekeznek alkalmazkodni a modern világ kihívásaihoz, mint a munkaerőpiaci verseny és a nyelvi sokszínűség. A jövőben az interkulturális párbeszéd, a nyelvi sokféleség és az identitás megőrzése még fontosabb szerepet kaphat, és ezen tényezők folyamatosan alakítják majd a nyelvi és társadalmi viszonyokat a magyar közösségekben.

V. Összegzés

A nyelv nem csupán az önkifejezés és a kommunikáció eszköze, hanem az identitás egyik legmeghatározóbb építőköve is. (Fishman, 1999) Különösen igaz ez olyan többnyelvű térségekben, mint Kárpátalja, ahol a nyelvi sokszínűség nemcsak a mindennapi élet része, hanem társadalmi, kulturális és politikai kérdéseket is felvet. (Pavlenko, 2008) A magyar fiatalok nyelvhasználati szokásai és nyelvi attitűdjei jól tükrözik azokat az identitásbeli dilemmákat és alkalmazkodási stratégiákat, amelyekkel a kisebbségi lét során szembesülnek. Ennek feltérképezése hozzájárulhat annak megértéséhez, hogyan hat a nyelvi környezet a személyes és közösségi önazonosság alakulására.

A nyelvi identitás és attitűd kérdése különösen hangsúlyossá válik a többnyelvű térségekben élő kisebbségi közösségek esetében. (Edwards, 2010) Kárpátalja mint soknyelvű régió jól példázza azt a komplex nyelvi helyzetet, amelyben a magyar anyanyelvű lakosság identitása, nyelvhasználati és nyelvi attitűdje egyszerre többféle társadalmi és kulturális hatásnak van kitéve. Lakatos Katalin (2008) e kérdéskör vizsgálatára vállalkozott a kárpátaljai magyar iskolások körében végzett kutatásában, amelyben feltárja, hogyan viszonyulnak a fiatalok az anyanyelvükhöz, illetve az államnyelvhez, az ukránhoz. A szerző megállapítja, hogy a magyar nyelv továbbra is erőteljesen jelen van az iskolások nyelvi tudatában, mint az identitásuk egyik alappillére. A tanulók túlnyomó többsége számára a magyar nem csupán a mindennapi kommunikáció eszköze, hanem a családi, közösségi kötődés és a kulturális hovatartozás szimbóluma is.

Ugyanakkor Lakatos rámutat arra is, hogy az ukrán nyelv egyre meghatározóbb szerepet tölt be a hivatalos kommunikációban és az oktatási rendszerben, különösen a felsőbb évfolyamokon, illetve a továbbtanulás vagy munkaerőpiaci érvényesülés kontextusában. Ez a kettősség a magyar nyelvhez való érzelmi kötődés és az ukrán nyelv instrumentális, pragmatikus értelmezése jól érzékelteti a nyelvi attitűdök és identitások rétegzettségét. A tanulók úgy próbálnak megfelelni a többségi társadalom által támasztott elvárásoknak, hogy közben igyekeznek megőrizni saját nyelvi-kulturális örökségüket is. Lakatos szerint ez a fajta nyelvi alkalmazkodás már gyermekkorban elkezdődik, és a fiatalok későbbi nyelvi döntéseit – például a nyelvválasztást a különféle társadalmi színtereken – nagymértékben befolyásolja.

Lakatos tanulmányának megállapításai több ponton is egybeesnek jelen kutatás célkitűzéseivel. A nyelvi identitás és attitűd vizsgálata a 18–25 és 25–35 év közötti magyar anyanyelvű fiatal felnőttek körében azt mutatja, hogy az iskolás korban kialakuló nyelvi értékítéletek és választások meghatározó szerepet játszanak a felnőttkori nyelvhasználati

szokások és a többnyelvű környezethez való viszonyulás alakulásában is. Az, ahogyan a fiatalok a magyar, az ukrán és más idegen nyelvek között navigálnak, nem pusztán kommunikációs gyakorlat, hanem identitásképző folyamat is.

Elmondható, hogy a kárpátaljai magyar fiatalok nyelvhasználati gyakorlata és identitása komplex módon alakul, melyet egyszerre határoz meg a családi háttér, az oktatási intézményrendszer, a társadalmi elvárások és az aktuális politikai légkör. Bár az anyanyelvhez való érzelmi kötődés továbbra is erős, a társadalmi mobilitás és a megfelelési kényszer gyakran többnyelvűséget és identitásrétegek közötti egyensúlyozást követel. E jelenségek mélyebb megértése nemcsak nyelvészeti és szociológiai szempontból releváns, hanem hozzájárulhat a kisebbségi közösségek nyelvi jogainak és kulturális örökségének megőrzéséhez is.

Lakatos Katalin vizsgálataihoz hasonlóan Bartha Csilla (1999) is kiemeli, hogy a többnyelvűség nemcsak gyakorlati alkalmazkodást jelent, hanem identitásképző tényező is. A nyelvek közötti váltás a fiatalok számára gyakran tudatos döntés, amelyben érzelmi és társadalmi szempontok is szerepet játszanak.

A kétnyelvűséget nem csupán nyelvészeti szempontból közelíti meg, hanem komplex társadalmi, kulturális és identitásformáló jelenségként tekint rá. Kutatásainak célja az volt, hogy jobban megértsük, miként hat a többnyelvűség az emberek mindennapi életére, gondolkodására és önazonosságára. Rávilágított arra, hogy a kétnyelvűség nem egyszerűen azt jelenti, hogy valaki két nyelvet beszél, hanem azt is, hogy képes tudatosan váltani a nyelvek között, attól függően, milyen helyzetben, kivel és milyen céllal kommunikál.

Bartha hangsúlyozza, hogy a nyelvhasználat szorosan összefonódik az érzelmekkel és az identitással. Az anyanyelv sokszor a kulturális és közösségi hovatartozás szimbóluma, míg a hivatalos nyelv – például Ukrajnában az ukrán inkább az iskolai előmenetelhez, a karrierhez vagy a társadalmi érvényesüléshez kapcsolódik. A nyelvekhez való viszony tehát nem pusztán praktikus kérdés, hanem mély érzelmi és identitásbeli rétegeket is érint. A nyelvhasználat és az identitás kapcsolata mindig is fontos kérdés volt a kétnyelvű közösségek életében. Különösen igaz ez a határon túli magyarokra, akik nemcsak két nyelv között, hanem gyakran két kultúra, két elvárásrendszer között is egyensúlyoznak. Ennek megértéséhez hasznos összehasonlítani több kutatást is: hogyan gondolkodtak erről az emberek korábban, és hogyan látják ma? Lakatos Katalin (2011) és Bartha Csilla (1999) munkája mellett saját kutatásom eredményei is rávilágítanak arra, hogy a magyar nyelvhez való kötődés továbbra is meghatározó szerepet tölt be a kisebbségi helyzetben élők identitásában – bár a nyelvhasználat formái, terei és funkciói idővel változnak.

Lakatos Katalin (2011) és Bartha Csilla (1999) munkája sok mindenben hasonlít egymásra, de vannak köztük lényeges különbségek is. Mindketten hangsúlyozzák, hogy a kétnyelvűség nemcsak nyelvhasználati kérdés, hanem szorosan összefügg az identitással, a közösségi kapcsolatokkal és a társadalmi helyzettel is. A nyelv náluk nemcsak eszköz, hanem az önazonosság egyik alapja. A magyar nyelvet mindkét kutatásban fontosnak tartják az emberek: érzelmileg kötődnek hozzá, és a közösséghez való tartozást is ezen keresztül élik meg. A többségi nyelvet – legyen az ukrán, román vagy szlovák – inkább a tanulás, munka, vagy a hivatalos ügyek intézése során használják.

Az én kutatásom eredményei sok szempontból hasonlóak. Olyan 18 és 25 év közötti személyeket kérdeztem meg, akik különböző háttérrel rendelkeznek – van köztük falun és városban élő, diplomás és még tanuló is. A legtöbben azt mondták, hogy a magyar nyelv továbbra is nagyon fontos számukra. Sokan több nyelvet is beszélnek – leginkább angolt, de van, aki németet, orosz vagy franciát is –, viszont a magyart érzik az „otthoni nyelvnek”, amihez érzelmileg kötődnek. Ez különösen igaz azokra, akik kisebb közösségekben nőttek fel, és vallási közösséghez is tartoznak, például református gyülekezet tagjai – ők erősebben ragaszkodnak a magyar nyelvhez, mint a városi, inkább kétnyelvű környezetben élők.

A különbségek főként az időbeli és módszertani eltérésekben jelennek meg. Lakatos kutatása 2011 körül készült, és a kárpátaljai magyar középiskolások iskolai nyelvhasználatára fókuszált. Bartha Csilla már a '90-es évek végén vizsgálta a kétnyelvűséget, szociolingvisztikai szempontból, különös figyelmet fordítva arra, hogyan és milyen helyzetekben váltanak nyelvet az emberek. Az én kutatásom frissebb, és már egy digitális korszakban élő generáció tapasztalatait is magába foglalja – így a közösségi média, az online nyelvhasználat is megjelenik benne. Ez új szempontokat hoz be, hiszen ma már nemcsak a családi vagy iskolai térben, hanem az internetes közegben is aktívan formálódik a nyelvhasználat és az identitás.

Bár a kutatások eltérő időben, más-más közegben és célcsoporttal készültek, mégis közös bennük, hogy mindegyik megerősíti: a nyelv nemcsak szavak összessége, hanem az identitásunk, kötődéseink és közösségi élményeink egyik legfontosabb hordozója. A magyar nyelv megtartó ereje ezekben a közösségekben évtizedek óta jelen van – még ha közben a nyelvhasználati szokások változnak is. Az én kutatásom azt mutatja, hogy a fiatalabb generáció – vagy akár a középkorúak – már természetes módon mozognak több nyelv között, de a magyar nyelvhez fűződő érzelmi kapcsolatuk továbbra is élő és erős. Ez a nyelvi hűség és rugalmasság egyensúlya adhat reményt a magyar nyelv jövőjének a határon túli közösségekben is.

Összefoglalás

A kutatás célja az volt, hogy jobban megértsük, hogyan élnek és gondolkodnak ma a kárpátaljai magyar fiatalok és felnőttek a nyelvhasználatról, a nyelvi identitásukról, illetve arról, hogy miként tudják megőrizni anyanyelvüket egy többnyelvű közegben. A személyes interjúk lehetőséget adtak arra, hogy az egyéni tapasztalatokon keresztül mélyebb képet kapjunk a nyelvhez való viszonyukról és a mindennapi életben megélt nyelvi helyzetekről

Dolgozatomban a kárpátaljai magyar közösség nyelvhasználati szokásait, nyelvi identitását és a nyelvmegőrzésben szerepet játszó intézményeket vizsgáltam, tizenöt interjúalany tapasztalataira alapozva. A kutatás során kiderült, hogy a magyar nyelv továbbra is erősen jelen van a családi életben, az egyházban és a helyi közösségekben. A legtöbben anyanyelvként használják, és erős érzelmi kötődésük is van hozzá.

A 18–25 éves korosztály tagjai jellemzően már digitális környezetben nőttek fel, így nyelvhasználatukat nagymértékben befolyásolja az online tér. Az angol nyelv a mindennapjaik részévé vált főként a közösségi médiában, tanulás és szórakozás során ugyanakkor a magyar nyelvhez való érzelmi kötődés náluk is erős, különösen a családi és vallási közegben. Gyakori, hogy három-négy nyelvet is párhuzamosan használnak.

A 25–35 éves korosztály már a kétnyelvű oktatási rendszer és a korlátozott munkalehetőségek keresztüzében szocializálódott. Esetükben az ukrán nyelv gyakran a munkahelyi előrejutás és a társadalmi mobilitás eszköze, míg a magyar nyelvet az otthonhoz, közösséghez és nemzeti identitáshoz kapcsolják. Jellemző rájuk a tudatos nyelvválasztás: helyzetfüggően váltanak nyelvet, ami identitásuk komplexitását is tükrözi.

A 35–45 évesek esetében megfigyelhető, hogy ők sokszor a rendszerváltás idején vagy közvetlenül azt követően szocializálódtak, amikor az orosz nyelv még erőteljesebben jelen volt a közéletben. Mára stabil kétnyelvűséget alakítottak ki: a magyar mellett aktívan használják az ukránt, sőt egyes helyzetekben még az orosz is előfordul. A magyar nyelvhez fűződő érzelmi kötődés azonban náluk is kiemelkedő maradt, különösen a családi, vallási és közösségi térben.

Ugyanakkor Kárpátalján a többnyelvűség mindennapos valóság. Az ukrán nyelv fontos szerepet tölt be az iskolákban, a hivatalos ügyintézésben és a munkahelyeken, ezért a magyar anyanyelvű emberek gyakran kénytelenek több nyelvet is használni. Többen említették azt is, hogy korábban az orosz nyelv is meghatározó volt, főleg az idősebb generáció körében, de mára ez visszaszorult. Az angol nyelv inkább a fiatalok életében jelenik meg, főleg tanulás, munkakeresés vagy az interneten való tájékozódás céljából.

A nyelvhasználatot több tényező is befolyásolja: ilyen például az, hogy ki milyen iskolába járt, milyen a vallási háttere, milyen munkát végez, és hol él. Fontos szerepük van azoknak az iskoláknak, egyházaknak és civil szervezeteknek, amelyek támogatják a magyar nyelv használatát és megőrzését. Ezek az intézmények segítenek abban, hogy a közösségek megtartsák nyelvi és kulturális identitásukat

A kárpátaljai magyarok igyekeznek alkalmazkodni a többnyelvű környezethez, miközben megőrzik a magyar nyelvüket is. A fiatalabb generációk esetében fontos szerepet játszik az angol is, de ez inkább kiegészíti, mintsem helyettesíti a magyar nyelvet. A 35–45 évesek visszajelzései alapján az angol nyelv kevésbé van jelen a mindennapokban, viszont nagyobb hangsúlyt kap a munkaerőpiacon és a gyermekeik jövőjének tervezésében. A jövőben érdemes lenne nagyobb mintán, kvantitatív módszerekkel is vizsgálni, hogyan változnak ezek a nyelvhasználati szokások, és milyen tényezők hatnak rájuk .

Elmondható, hogy a kárpátaljai magyar közösség tagjai bár különböző élethelyzetekben és eltérő mértékben használják a magyar, ukrán, orosz vagy angol nyelvet általánosságban véve töreksenek arra, hogy megőrizték nyelvi és kulturális örökségüket. A közösségi, vallási és oktatási intézmények ebben kiemelkedő szerepet játszanak. A vizsgálat eredményei rávilágítanak arra is, hogy a nyelvhasználati szokások és attitűdök nemcsak társadalmi, hanem személyes döntések eredményei is ezek pedig hosszú távon meghatározzák a magyar nyelv jövőjét Kárpátalján.

Резюме

Метою дослідження було краще зрозуміти, як живе та мислить угорська молодь і дорослі в Закарпатті щодо мовного використання, мовної ідентичності, а також як вони намагаються зберегти свою рідну мову в багатомовному середовищі. Особисті інтерв'ю надали можливість глибше зрозуміти їхнє ставлення до мови та мовні ситуації, з якими вони стикаються у повсякденному житті.

У своїй роботі я досліджував(-ла) мовні звички, мовну ідентичність угорської громади Закарпаття та роль установ, які сприяють збереженню мови, на основі досвіду п'ятнадцяти респондентів. У ході дослідження з'ясувалося, що угорська мова й надалі відіграє важливу роль у сімейному житті, у церковній сфері та в місцевих громадах. Більшість використовує її як рідну мову та має до неї емоційний зв'язок.

Разом з тим, багатомовність є щоденною реальністю в Закарпатті. Українська мова займає важливе місце в освіті, в офіційному діловодстві та на робочих місцях, тому носії угорської мови часто змушені користуватися кількома мовами. Декілька респондентів згадали, що раніше важливу роль відігравала також російська мова, особливо серед старшого покоління, але тепер її значення зменшилося. Англійська мова переважно присутня в житті молоді — як у навчанні, так і у пошуку роботи або при користуванні інтернетом.

На мовні практики впливає багато чинників: тип навчального закладу, релігійне тло, вид зайнятості та місце проживання. Особливу роль відіграють школи, церкви та громадські організації, які підтримують використання й збереження угорської мови. Ці установи допомагають громадам зберегти свою мовну та культурну ідентичність.

Угорці Закарпаття намагаються адаптуватися до багатомовного середовища, водночас зберігаючи свою рідну мову. Для молодших поколінь англійська мова також має значення, але вона радше доповнює, ніж замінює угорську. У майбутньому варто було б дослідити ці зміни в мовних звичках на більшій вибірці за допомогою кількісних методів, щоб краще зрозуміти вплив різних чинників.

Можна зробити висновок, що члени угорської громади Закарпаття — хоч і в різних життєвих ситуаціях і з різним ступенем використання угорської, української, російської чи англійської мов — загалом прагнуть зберегти свою мовну та культурну спадщину. Громадські, релігійні та освітні установи відіграють у цьому ключову роль. Результати дослідження також підкреслюють, що мовні звички та ставлення до мови є

не лише соціальними, а й особистими рішеннями, які в довгостроковій перспективі впливають на майбутнє угорської мови в Закарпатті.

Felhasznált irodalom

1. Bartha Csilla A kétnyelvűség alapkérdései Budapest, 1999.
2. Csernicskó István tanulmányai, például a *Nyelv, nyelvtudás és nyelvhasználat Kárpátalján a TANDEM 2016 kutatás tükrében*, amely részletesen elemzi a kárpátaljai magyar közösség nyelvhasználatát és identitását
3. Csernicsko István: Megtart a szó
4. Csernicskó, I. (2021): The Law of Ukraine “On education”, Language Conflicts, and
5. Edwards, J. (2010). *Language and Identity: An introduction*. Cambridge University Press.
6. Fedinec Csilla, & Molnár Gusztáv. (2005). *Kárpátalja*. Budapest: Teleki László Alapítvány.
7. Fishman, Joshua A. (1999): *Handbook of Language and Ethnic Identity*. Oxford: Oxford University Press.
8. Karmacsi, Z. (2013). *Nyelvpolitika és nyelvhasználat Kárpátalján: Magyar nyelv a többnyelvű környezetben*. Budapest: Gondolat Kiadó.
9. Karmacsi, Z. (2019). Stratégiák az etnikailag heterogén családokban nevelkedő gyermekek nyelvi szocializációjában Kárpátalján.
10. Kovács, Péter (2015): *Soknyelvűség és Többnyelvűség és identitás a Kárpát-medencében*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
11. Lakatos Katalin Kárpátaljai magyar iskolások nyelvi tudata és attitűdje, Budapest 2010
12. Márku, Anita (2013) „Po zákárpátszki” : Kétnyelvűség, kétnyelvűségi hatások és kétnyelvű kommunikációs stratégiák a kárpátaljai magyar közösségben
13. Patten, A. (2016). *Equal Recognition: The Moral Foundations of Minority Rights*. Princeton University Press.
14. Pavlenko, A. (2008). Multilingualism in post-Soviet countries: Language revival, language removal, and sociolinguistic theory. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*
15. State Statistics Committee of Ukraine. (2003). *All-Ukrainian Population Census 2001. National composition of population, Transcarpathian region*. Retrieved from <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng/results/general/nationality/>

16. SUMMA. (2017). Tátrai Patrik – Molnár József – Kovály Katalin – Erőss Ágnes
(2018): *A kárpátaljai magyarok lélekszáma és a népesedésüket befolyásoló tényezők a SUMMA 2017 felmérés alapján.* In: Kisebbségkutatás
17. Tóth Mihály Csernicskó István (2014): Tudományos-gyakorlati kommentár
Ukrajnának az állami nyelvpolitika alapjairól szóló törvényéhez

Mellékletek

Adatközlők profiljai

Az adatközlők anonimitásának biztosítása érdekében minden egyes interjú során olyan eljárást alkalmaztam, amely megőrzi személyes adataik védelmét. Az interjúk során senkinek nem kértem személyes azonosítók, mint például, cím, vagy egyéb egyéni információk megadását. E helyett minden adatközlő számára egy anoním profilt hoztam létre, amely kizárólag a válaszok elemzésére szolgált.

18-25 év közötti adatközlők

2002 – Adminisztrátor Budapest

2001 – Tanuló Beregszász

2003 – Tanuló Beregszász

2001-Angol tanár, tanuló Beregszász

2003-Eladó, tanuló Beregszász

25-35 év közötti adatközlők

1999-Burkoló Budapest

2000-Szempilla, és szemöldök stylist Tatabánya

2000-Hálózatépítő Tatabánya

2001-pedagógiai asszisztens, tanuló Nyiregyháza

1998-raktáros Prága

35-45 év közötti adatközlők

1977-bolti eladó Nagyborzsova

1984-segédvőnök Beregszász

1981-gyári munkatárs Kecskemét

1980-Tanár Makkosjányosi

Ezáltal biztosítottam, hogy az adatközlők személyes adatai ne kerüljenek nyilvánosságra, miközben lehetőség nyílt a válaszok és tapasztalatok alapos elemzésére.

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

Bányász Dorotea_Magyar szak_Szakdolgozat_2025-4-32

Науковий керівник / Експерт

Автор **Аніко Чурман-Пушкеш**

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

0.00%

0.00%

КП 1

10.66%

10.66%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

8174

Кількість слів

65610

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	␣	0
Парафрази (SmartMarks)	a	0

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
з домашньої бази даних (0.00 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
з програми обміну базами даних (0.00 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
з Інтернету (0.00 %)		

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
------------------	-------------	--	--

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
------------------	-------	---------------------------------------	--